

Kaynaştırma Eğitimi Dersinin Okulöncesi Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerine Etkisi

The Effect of Integrated Education Course on the Opinions of Prospective Pre-School Teachers about Integrated Education

Gökhan KAYILI¹

Sezai KOÇYİĞİT²

S. Sunay Yıldırım DOĞRU³

Sabahattin ÇİFTÇİ⁴

Özet

Bu araştırmada, Kaynaştırma Eğitimi dersinin, okul öncesi öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerine etkisi incelenmiştir. Araştırma gerçek deneme modellerinden son test kontrol gruplu model olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2008 – 2009 öğretim yılında, Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören, 83'ü kontrol grubunda, 84'ü deney grubunda olmak üzere toplam 167 okul öncesi öğretmeni adayı oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği kullanılmıştır. Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği, Kaynaştırma Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler, Kaynaştırma Öğretmenin Yeterliliği, Kaynaştırmanın Yararları, Kaynaştırmanın Olumsuz Etkileri ve Kaynaştırmanın Faydası olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırma sonucuna göre, kaynaştırma dersi alan okul öncesi öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinde bazı ölçek maddelerinde anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: kaynaştırma eğitimi, okul öncesi eğitim, öğretmen adayı.

Abstract

In this study, the effect of integrated education course on the opinions of prospective pre-school teachers related to inclusion was examined. The design of the study was based on experimental post-test model, and the study was carried out on 167 prospective pre-school teachers, 83 of whom were in the control group and the rest, 84, were in the experimental group. The Scale of Views on Inclusive Education, which includes five sub scales titled as Class Management in integrated Education and Opinions on it, Efficiency of integrated Educator, Advantages

¹Araştırma Görevlisi. Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Konya, gokhankayili@selcuk.edu.tr, Tel: 0555 6248308

² Yardımcı Doçent Doktor. Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Aydın, skocyigit@adu.edu.tr

³Doçent Doktor. Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Konya, yldrmdogru@gmail.com

⁴ Doktor. Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Konya, sabahattinciftci@hotmail.com

of integrated Education, Disadvantages of integrated Education, Benefits of integrated Education, was used as an instrument to gather data in the study. It was concluded that there was a significant difference in some scale items as regards the opinions of prospective pre-school teachers, who were taking integrated Education course, about integrated education.

Key words: integrated education, pre-school education, prospective teacher.

Giriş

Her çocuk bir diğerinden farklıdır. Bu farklılıklar çok genel olarak bedensel, bilişsel ve duyuşsal olarak gruplanabilir. Her çocuk kendine özgü bedensel yapıya ve işlevlere, çeşitli alanlarda öğrenme özelliklerine ve hızına, duygusal özelliklere sahiptir. Bu farklılıklar belli sınırlar içinde olduğunda, öğrenciler genel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedirler. Ancak farklılıkların daha büyük boyutta olduğu zaman bu çocuklarda, genel eğitim hizmetleri yetersiz kalmakta ve özel eğitim hizmetleri gerekli olmaktadır (Akçamete, 1998). Günümüzde özel eğitim alanında belki de en sık kullanılan kavramlardan bir tanesi “kaynaştırma”dır.

Eğitimde fırsat eşitliği ve normalleştirme, kaynaştırmanın temel felsefesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda eğitimde fırsat eşitliği ve normalleştirme ilkesinden kaynağını alan kaynaştırma; engelin türü ve derecesine bağlı olarak, özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren çocukların eğitsel ve sosyal yönlerden bütünselleştirilmesi sürecidir (Kırcaali-İftar, 1998).

Alan yazın incelendiğinde kaynaştırma eğitimi ile ilgili farklı tanımlara ulaşılmaktadır. Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin okulun normal eğitim sınıflarına yerleştirilmesi uygulamasıdır (Osborne ve Dimattia, 1994), gerektiğinde sınıf öğretmenine ve özel gereksinimli öğrenciye destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarında eğitilmesidir (Kırcaali-İftar, 1992). Gulliford ve Upton’a (1992) göre ise kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin okulun normal eğitim sınıflarında tam ya da yarım zamanlı olarak yer almasıdır.

Kaynaştırma eğitiminin ana hedefi, erken çocukluk döneminden başlayarak özel gereksinimli çocukların sosyal kabulü ve topluma kazandırılmasıdır (Metin, 1997). Türkiye’de, 1997 yılında yürürlüğe giren 573 sayılı kanun hükmünde kararnamede: “Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür” şeklinde karara bağlanmıştır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde kaynaştırma, özel eğitim gerektiren bireylerin diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde

gerçekleştirmek için geliştirilmiş eğitim ortamları olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 1997).

Dünya Sağlık Örgütü, dünyadaki bir-on sekiz yaş arasındaki özel gereksinimli çocukların oranının ortalama olarak %12 civarında olduğunu belirtmektedir. Bu oranın büyük çoğunluğunu bir – altı yaş grubu okul öncesi dönem çocukları oluşturmaktadır. Bu oranlar Türkiye’ye uyarlandığında on sekiz yaş altındaki özel gereksinimli çocuk sayısının dört milyon olduğu tahmin edilmektedir. Bu tahminlere göre Türkiye’deki özel eğitime muhtaç çocukların yaklaşık olarak onda biri bile eğitim hizmetlerinden tam olarak yararlanamamaktadır (Üre, 2002). Son yıllarda özel eğitime verilen önemin artmasıyla, özel gereksinimli çocukların da normal çocuklarla bir arada eğitim görmesi konusu daha da önem kazanmaya başlamıştır. Önceleri özel gereksinimli çocukların, özel eğitim sınıfı ya da özel okullarda eğitim almaları düşüncesi ön planda iken, bu durumun özel gereksinimli bireylerin sosyalleşmelerine engel olduğu ve bireyin topluma uyumunu zorlaştırdığı düşünülmeye başlanmıştır (Çuhadar, 2006).

Normal eğitim ortamında eğitim gören özel gereksinimli öğrenciler, normal gelişim gösteren öğrencilerle birlikte eğitim almakla; etkileşmeyi, iletişim kurmayı, arkadaşlıklar geliştirmeyi, birlikte çalışmayı ve bireysel olarak güçlü ve zayıf oldukları alanlarda birbirlerine yardımcı olmayı öğrenmektedirler (Stainback ve Stainback, 1992). Yapılan araştırmalarla, kaynaştırma eğitiminden yararlanan özel gereksinimli çocukların; dil, bilişsel, motor, algısal ve sosyal gelişim alanlarında beklenen ilerlemeyi gösterdikleri saptanmıştır (Blazovic, 1972; Bricker ve Bricke, 1977; Bricker, Bruder ve Bailey, 1982). Gerçekte özel gereksinimli bireyler yaşamlarının her döneminde normal bireylerle kaynaştırılabilirler. Ancak okulöncesi dönem büyük önem taşımaktadır (Bıyıklı, 1988). Özel gereksinimli çocukların normal gelişim gösteren akranlarından daha çok okulöncesi eğitim fırsatına ihtiyacı vardır (Ataman, 1996). Özel gereksinimli çocukların temel becerileri kazanmasında, sosyal kabulünde okulöncesi dönemdeki kaynaştırma eğitiminin önemine değinen araştırmalar bulunmaktadır (Healey, 1978; Pellack ve Ernest, 1973). Kaynaştırma eğitimi için özel öğretmenler yetiştirilmesine gerek duyulmamaktadır. Zaten ihtiyacın çok olması nedeniyle bu mümkün de görülmemektedir (Ataman, 2002). Bu nedenle de okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisiyle çalışabilecek donanımda yetiştirilmesi gerekmektedir.

Çocukların özellikleri ne olursa olsun, alacakları eğitimin etkililiği büyük oranda öğretmen tutumlarına bağlıdır. Kaynaştırma eğitimi yalnızca özel gereksinimli çocukların

gelişimine katkıda bulunan bir eğitim modeli olarak değerlendirilmemelidir. İletişimin iki yönlü olmasına özen gösterilmeli, özel gereksinimli çocuklara sağlayacağı yararların yanı sıra normal çocuklara sağlayacağı yararları da dikkate alınmalıdır (Darıca, 1992). Bu nedenlerden dolayı okulöncesi öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin tutumlarını ortaya çıkarmak ve Kaynaştırma Eğitimi dersinin faydalarını ortaya koymak amacıyla araştırma sonucu önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, Kaynaştırma Eğitimi dersinin okulöncesi öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerine etkisinin incelenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma deneme modelindedir. Deneme modelleri; neden-sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacı ile doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleridir. Araştırma gerçek deneme modellerinden, son-test kontrol gruplu model olarak planlanmıştır. Son-test kontrol gruplu modelde yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney öteki kontrol grubu olarak kullanılır ve gruplara sadece son-test uygulanır (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2008 – 2009 öğretim yılında, Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören ve yaşları 19 ile 29 arasında değişiklik gösteren 167 okul öncesi öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın deney grubuna Kaynaştırma Eğitimi dersi almış 84 bayan Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği lisans programı öğrencisi, kontrol grubuna ise Kaynaştırma Eğitimi dersi almamış 79'u bayan 4'ü bay, toplam 83 Anaokulu Öğretmenliği lisans programı öğrencisi dâhil edilmiştir. Deney grubu öğrencilerine; bir dönem boyunca, 12 hafta, haftada 3 saat, toplam 36 saat Kaynaştırma Eğitimi dersi verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 11,0 programı kullanılarak, t testi ile analiz edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği: Antonak ve Larivee (1995) tarafından, özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarında öğrenim görmelerine yönelik öğretmen tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlanma çalışması Kırcaali-İftar (1998) tarafından yapılmıştır. 20 maddeden oluşan ölçeğin yapı geçerliği analizinde 5 faktörden oluştuğu görülmüştür. 4., 5., 7., 8., 12., 14., 18., 19. Maddelerin “Kaynaştırma Sınıf Kontrolü” ve “Kaynaştırmaya Karşı Görüşler” ile, 9., 15., 17. Maddelerin “Sınıf Öğretmeninin Yeterliliği” ile, 2., 3., 13., 16., 20. maddelerin “Kaynaştırmanın Yararları” ile, 1. ve 6. Maddelerin “Engelli Öğrencinin Yeterliliği” ve “Kaynaştırmanın Faydası”, 10. ve 11. Maddelerin ise “Kaynaştırmanın Olumsuz Etkisi” ile ilişkili oldukları belirlenmiştir. Ölçek Likert tipi yapıya sahip olup; 1= “Tümüyle Katılıyorum”, 2= “Katılıyorum”, 3= “Kararsızım”, 4= “Katılmıyorum”, 5= “Kesinlikle Katılmıyorum” olmak üzere beşli dereceleme ile cevaplandırılmaktadır. Ölçekte 10 olumsuz madde bulunmakta, bu maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100’dür. Puan yükseldikçe tutumlar olumsuzlaşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında, Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Kaynaştırma Eğitimi dersinin okulöncesi öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerine etkisinin araştırıldığı bu araştırmanın sonuçları aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1’de okulöncesi öğretmen adaylarının Kaynaştırma Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler Faktöründen aldıkları puanlar ve toplam t değeri verilmiştir.

Tablo 1.

Kaynaştırma Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler İle İlgili t Testi Sonuçları

Kaynaştırma Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler	Grup	n	\bar{x}	S	sd	t	p
4.Özürli öğrencinin normal sınıfta davranış sorunlarını gösterme olasılığı yüksektir.	Deney grubu	84	3,70	,998	92	,302	,763

	Kontrol grubu	83	3,63	1,051			
5.Özürü öğrenciye normal sınıfta gösterilecek özel ilgi, diğer öğrencilerin zararına olur.	Deney grubu	84	2,74	1,131	92	1,85	,067
	Kontrol grubu	83	3,17	1,089			
7.Özürü öğrencilerin kaynaştırılması, normal sınıf düzeninde önemli değişiklikler yapılmasını gerektirir.	Deney grubu	84	4,46	,686	92	3,96	,000*
	Kontrol grubu	83	3,63	1,258			
8.Normal sınıftaki rahatlık, özürü öğrencinin karmaşa yaşamasına yol açar.	Deney grubu	84	3,31	1,044	92	1,71	,089
	Kontrol grubu	83	2,91	1,230			
12.Kaynaştırma öğrencisi bulunan bir sınıfta kontrol sağlamak, kaynaştırma öğrencisi bulunmayan bir sınıfta kontrol sağlamaktan daha zor değildir.	Deney grubu	84	3,00	1,215	92	1,70	,091
	Kontrol grubu	83	3,40	1,076			
14.Özürü öğrenci, normal sınıfta karmaşaya yol açabilir.	Deney grubu	84	2,74	,988	92	1,44	,153
	Kontrol grubu	83	3,08	1,282			
18.Özürü öğrencilerin eğitimini en iyi şekilde gerçekleştirecek kişiler, özel eğitim öğretmenleridir.	Deney grubu	84	3,61	1,171	92	2,92	,004*
	Kontrol grubu	83	4,29	1,081			
19.Özel sınıftaki ayrılaştırılmış eğitim, özürü öğrencinin toplumsal ve duygusal gelişimi açısından yararlıdır.	Deney grubu	84	2,78	1,140	92	5,01	,000*
	Kontrol grubu	83	3,95	1,122			
Toplam	Deney grubu	84	3,29	,45411	92	11,501	,145
	Kontrol grubu	83	3,44	,55845			

Tablo 1 incelendiğinde, Kaynaştırma Eğitimi dersi alan okulöncesi öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya karşı görüşlerine ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=3,29$ iken, Kaynaştırma Eğitimi dersi almayan okulöncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya karşı görüşlerine ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=3,44$ 'tür. Elde edilen bu bulgu, grupların Kaynaştırma Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler faktöründen aldıkları toplam puanların anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ve Kaynaştırma Eğitimi dersinin öğretmen adaylarının Kaynaştırma Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler faktörüne ait görüşlerini etkilemediğini göstermektedir. Ancak Kaynaştırma Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler faktörünün 7. ($t=3,96$; $p=,000$), 18. ($t=2,92$; $p=,004$) ve 19. ($t=5,01$; $p=,000$) maddelerinde grupların puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir.

Diken (1998) tarafından yapılan benzer bir araştırmada, sınıfında zihin engelli çocuk bulunan öğretmenin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumları karşılaştırılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin tutumlarını belirlemede Antonak ve Larivee

tarafından 1995 yılında hazırlanan, İftar tarafından 1996 yılında Türkçeye uyarlanan Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5 alt faktörden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda sınıfta zihin engelli çocuk bulunan ve bulunmayan öğretmenlerin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik toplam tutum puanlarının ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı, yalnızca birinci faktörde tutum puanlarının farklılaştığı belirlenmiştir. Birinci faktör Kaynaştırmada Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler başlığını taşımaktadır. Sınıfta zihin engelli çocuk bulunan öğretmenlerin tutumlarında önceden deneyim sahibi olma, kaynaştırma konusunda eğitim alma değişkenleri yönünden anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmenlerin genelde zihin engelli kız çocuklarının kaynaştırılmalarına ilişkin olarak daha olumlu bir tutum içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Tablo 2’de okulöncesi öğretmen adaylarının Kaynaştırma Öğretmeninin Yeterliliği faktöründen aldıkları puanlar ve toplam t değeri verilmiştir.

Tablo 2.

Kaynaştırma Öğretmeninin Yeterliliği İle İlgili t Testi Sonuçları

Kaynaştırma Öğretmeninin Yeterliliği	Grup	n	\bar{x}	S	sd	t	p
9.Normal sınıf öğretmenleri, özürlü öğrencilerle çalışabilecek yetenektedirler.	Deney grubu	84	3,74	1,169	92	,340	,735
	Kontrol grubu	83	3,82	1,256			
15.Normal sınıf öğretmenleri, özürlü öğrencilerin eğitimiyle ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahiptirler.	Deney grubu	84	4,00	1,063	92	1,06	,290
	Kontrol grubu	83	3,76	1,067			
17.Özürlü öğrencinin sınıf içi davranışları, öğretmenin diğer öğrencilere gösterdiğinden daha fazla sabır göstermesini gerektirmez.	Deney grubu	84	4,14	,807	92	,622	,535
	Kontrol grubu	83	4,02	1,151			
Toplam	Deney grubu	84	3,96	,66751	92	1,383	,520
	Kontrol grubu	83	3,77	,76911			

Tablo 2’in değerleri incelendiğinde, Kaynaştırma Eğitimi dersi alan okulöncesi öğretmeni adaylarının Kaynaştırma Öğretmen Yeterliliği Faktörüne ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=3,96$ iken, Kaynaştırma Eğitimi dersi almayan okulöncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya karşı görüşlerine ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=3,77$ ’dir. Elde edilen bu bulgu, grupların Kaynaştırma Öğretmen Yeterliliği faktöründen aldıkları toplam puanların anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ve Kaynaştırma Eğitimi dersinin öğretmen adaylarının Kaynaştırma Öğretmen Yeterliliği faktörüne ait görüşlerini etkilemediğini göstermektedir. Yıldırım Doğru (2007) tarafından yapılan bir çalışmada, kaynaştırma eğitimi veren sınıf öğretmenlerinin, kaynaştırma ile ilgili genel görüş ve sorunlarını tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin özel eğitim bilgi düzeyleri, özür grupları tanıma ve bu gruplarla çalışma durumları, kaynaştırma eğitimi konusunda bilgi düzeyleri ile kaynaştırma eğitiminde karşılaştıkları genel sorunlar ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda teorik ve uygulama boyutlarında oldukça fazla bilgiye ve destek hizmetine ihtiyaçları olduğu saptanmıştır. Yılmaz'ın (1995) yaptığı çalışmada ise öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine hazır olmadıkları ve motivasyonlarının düşük olduğu bulunmuştur. Kaynaştırmaya ilişkin öğretmen görüşlerini inceleyen çalışmalarda öğretmenlerin kaynaştırma konusunda bilgi eksiklikleri olduğundan dolayı kaynaştırma programına karşı olumsuz görüş geliştirdiklerini, bunun nedeninin ise öğretmenlerin kaynaştırma konusundaki bilgi eksikliği olduğunu ifade ettikleri görülmüştür (Barton, 1992, Mağden ve Avcı, 1999; Metin ve Güleç, 1998; Uysal, 2004).

Tablo 3'de okul öncesi öğretmen adaylarının Kaynaştırmanın Yararları faktöründen aldıkları puanlar ve toplam t değeri verilmiştir.

Tablo 3.

Kaynaştırmanın Yararları İle İlgili t Testi Sonuçları

Kaynaştırmanın Yararları	Grup	n	\bar{x}	S	sd	t	p
2.Özürli öğrencilerin kaynaştırılması, kaynaştırma uygulamasında yer alacak normal sınıf öğretmenlerinin yoğun bir eğitim almalarını gerektirir.	Deney grubu	84	4,61	,491	92	,695	,489
	Kontrol grubu	83	4,48	1,158			
3.Kaynaştırmanın sağladığı toplumsal etkileşim öğrenciler arası farklılıkların anlaşılmasını ve kabul edilmesini kolaylaştırır.	Deney grubu	84	1,34	,478	92	,713	,478
	Kontrol grubu	83	1,44	,904			
13.Özürli öğrencini kaynaştırılması, sınıftaki normal öğrenciler açısından yararlıdır.	Deney grubu	84	1,76	,728	92	3,56	,001*
	Kontrol grubu	83	2,29	,719			
16.Özürli öğrenciye, normal sınıftaki tüm etkinliklere katılabilmesi için her türlü fırsat verilmelidir.	Deney grubu	84	1,63	,845	92	1,69	,094
	Kontrol grubu	83	2,00	1,197			
20.Özürli öğrenci normal sınıfta diğer öğrencilerden soyutlanmaz.	Deney grubu	84	2,02	1,188	92	2,03	,044*
	Kontrol grubu	83	1,59	,798			
Toplam	Deney grubu	84	2,27	,37891	92	2,399	,221
	Kontrol grubu	83	2,47	,50455			

Tablo 3'ün değerleri incelendiğinde, Kaynaştırma Eğitimi dersi alan okulöncesi öğretmeni adaylarının Kaynaştırmanın Yararları Faktörüne ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=2,27$

iken, Kaynaştırma Eğitimi dersi almayan okulöncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya karşı görüşlerine ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=2,47$ 'dir. Elde edilen bu bulgu, grupların Kaynaştırmanın Yararları faktöründen aldıkları toplam puanların anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ve Kaynaştırma Eğitimi dersinin öğretmen adaylarının Kaynaştırmanın Yararları faktörüne ait görüşlerini etkilemediğini göstermektedir. Ancak Kaynaştırma Sınıf Kontrolü ve Kaynaştırmaya Karşı Görüşler faktörünün 13. ($t=3,56$; $p=,001$) ve 20. ($t=2,03$; $p=,044$) maddelerinde grupların puanlarının farklılaştığı görülmektedir.

Murray ve Botvin'in (1983) ilkökul çocukları üzerinde yaptıkları bir incelemede, bilişsel yönden ileri düzeyde olan büyük yaş grubundaki çocukların problem çözme alanında küçük çocuklara model oldukları ve bu konuda sosyal iletişim içine girdikleri zaman kaynaştırma öğrencisinin performansını pozitif yönde etkiledikleri ortaya çıkmıştır (Gottlieb, 1983). Guralnick (1980) tarafından yapılan araştırmada ise normal gelişim gösteren çocuklarla kurulan ilişkiler ve başarı ortamları özel gereksinimli çocuğu uyarmaktadır, böylece özel gereksinimli çocuk için, yalnız özel gereksinimli akranlarının bulunduğu ortamdaki daha karmaşık olan ancak anlaşılır bir dilsel çevre ortaya çıkmaktadır. Bu durum çocuğun etkileşim yeteneğini geliştirmektedir. Özel gereksinimli çocukların akademik ve sosyal gelişimleri yüzünden kaynaştırma programlarıyla ayrı eğitim programlarını karşılaştıran araştırmalar genelde kaynaştırma programlarının lehine sonuçlar vermektedirler (Mac Millan, 1982).

Tablo 4'de okulöncesi öğretmen adaylarının Kaynaştırmanın Olumsuz Etkileri faktöründen aldıkları puanlar ve toplam t değeri verilmiştir.

Tablo 4.

Kaynaştırmanın Olumsuz Etkileri İle İlgili t Testi Sonuçları

Kaynaştırmanın Olumsuz Etkileri	Grup	n	\bar{x}	S	sd	t	p
10.Sınıfta özürlü bir öğrencinin bulunması, normal öğrencilerin öğrenciler arası farklılıkları kabul etmelerine katkıda bulunur.	Deney grubu	84	4,48	,546	92	3,42	,001*
	Kontrol grubu	83	3,93	,964			
11.Özürlü öğrencinin kaynaştırılması, bağımsızlık kazanmasına katkıda bulunmaz.	Deney grubu	84	2,10	1,220	92	,362	,718
	Kontrol grubu	83	2,02	1,052			
Toplam	Deney grubu	84	3,29	,672	92	2,708	,359
	Kontrol grubu	83	3,98	,599			

Tablo 4'ün değerleri incelendiğinde, Kaynaştırma Eğitimi dersi alan okulöncesi öğretmeni adaylarının Kaynaştırmanın Olumsuz Etkileri faktörüne ilişkin ortalama puanları

$\bar{x}=3,29$ iken, Kaynaştırma Eğitimi dersi almayan okulöncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya karşı görüşlerine ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=3,98$ 'dir. Elde edilen bu bulgu grupların Kaynaştırmanın Olumsuz Etkileri faktöründen aldıkları toplam puanların anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ve Kaynaştırma Eğitimi dersinin öğretmen adaylarının Kaynaştırmanın Olumsuz Etkileri faktörü ile ilgili görüşlerini etkilemediğini göstermektedir. Ancak Kaynaştırmanın Olumsuz Etkileri faktörünün 10. maddesinde ($t=3,42$; $p=,001$) grupların puanlarının farklılaştığı görülmektedir. Uysal (2004) kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerini değerlendirmiş ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, kaynaştırma eğitimini çok fazla bireysel çalışma ve özveri gerektirmesi nedeniyle yorucu olduğu görüşünde olduklarını bulmuştur. Şahbaz (2004) ise kaynaştırma sınıflarına devam eden zihin engelli öğrencilerin sosyal kabul düzeylerinin belirlenmesi konulu çalışmasında, özellikle ilköğretim okulu öğrencilerinde yaşları gereği gruplaşmanın yoğun olduğunu ve buna bağlı olarak da kaynaştırma öğrencilerine karşı temkinli davrandıklarını belirtmiştir. Çalışmada normal öğrencilerin engelli çocuklarla sosyal iletişime girmek istemedikleri bulunmuştur.

Tablo 5'te okul öncesi öğretmen adaylarının Kaynaştırmanın Faydası faktöründen aldıkları puanlar ve toplam t değeri verilmiştir.

Tablo 5.

Kaynaştırmanın Faydası İle İlgili t Testi Sonuçları

Kaynaştırmanın Faydası	Grup	n	\bar{x}	S	sd	t	p
1.Özürlü öğrencilerin çoğu ödevlerini yapmada yeterli çabayı gösterirler.	Deney grubu	84	2,68	1,002	92	,314	,754
	Kontrol grubu	83	2,61	,968			
6.Normal sınıfta bulunmanın yol açtığı zorlu koşullar, özürlü öğrencinin akademik gelişimini hızlandırır.	Deney grubu	84	3,19	1,096	92	,000	1,00
	Kontrol grubu	83	3,19	,992			
Toplam	Deney grubu	84	2,93	,784	92	,654	,877
	Kontrol grubu	83	2,84	,692			

Tablo 5'in değerleri incelendiğinde, Kaynaştırma Eğitimi dersi alan okulöncesi öğretmeni adaylarının Kaynaştırmanın Faydası faktörüne ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=2,93$ iken, Kaynaştırma Eğitimi dersi almayan okulöncesi öğretmen adaylarının Kaynaştırmanın Faydası faktörüne ilişkin ortalama puanları $\bar{x}=2,84$ 'tür. Elde edilen bu bulgu grupların Kaynaştırmanın Faydası faktöründen aldıkları toplam puanların anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ve Kaynaştırma Eğitimi dersinin öğretmen adaylarının Kaynaştırmanın Faydası faktörüne ilişkin görüşlerini etkilemediğini göstermektedir. Normal çevre okullarında

yaşlarına uygun özel eğitim sınıflarında eğitim gören özel gereksinimli çocuklar, normal gelişim gösteren çocuklarla aynı okullarda iyi bir iletişim fırsatı elde ederler. Normal gelişim gösteren çocuklar, özel gereksinimli çocuklara göre daha girişken ve sosyaldır. Özel gereksinimli çocuklar için birleşik ve aynı okullar kıyaslandığında, birleşik okullarda okuyan özel gereksinimli çocukların diğerlerine göre beş kat daha sosyal oldukları görülmüştür (Fox, Ounter, Brondy, Bambara ve Mc Oill Shores, 1984; Konuk, 2005).

Sonuç ve Öneriler

Kaynaştırma eğitimiyle ilgili olarak yapılan bu araştırmada genel olarak öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, öğretmen adaylarının temelde kaynaştırma eğitimi uygun buldukları ve hem özel gereksinimli hem de normal çocuk açısından iyi bir eğitim olacağını düşündükleri, ancak öğretmen açısından oldukça güç ve yorucu olduğu düşünüldükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca sınıftaki normal öğrencilerin, kaynaştırma öğrencilerini çok fazla kabul etmeyecekleri ve onun engelinin birlikte oynamaya ya da çalışmaya engel olacağını düşünüldüğü görülmektedir. Bunun çeşitli nedenleri olabilir. Bunlar; kaynaştırma eğitimi öncesinde sınıfın ve öğrencilerin bu durum için hazır hale getirilmemesi, ailelere ve okulda çalışan diğer personele yeterli bilginin verilmemesi, öğretmenin bilgi eksikliği ve kaynaştırma öğrencisiyle çalışma konusundaki isteksizliği olabilir. Bu sonuçlar ışığında kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşabilmesi ve ilerde yapılacak çalışmalar için şu öneriler getirilebilir;

- Kaynaştırma eğitimi konusunda öğretmenler, aileler ve diğer personelinde dâhil olduğu daha kapsamlı araştırmalar (Kaynaştırma eğitimi konusunda öğretmen, öğrenci, veliler ve diğer personellerle eğitim içerikli deneysel çalışmalar) yapılabilir.
- Öğretmen yetiştiren fakültelerin tüm bölümlerinde özel eğitim dersinin kredisi artırılabilir ve mevcut sistemde seçmeli ders olarak verilen kaynaştırma eğitimi dersi zorunlu hale getirilerek, öğretmenlikle ilgili tüm bölümlere yaygınlaştırılabilir.
- Öğretmen yetiştiren fakültelerdeki özel eğitimle ilgili dersler sadece teorik olarak sunulmak yerine, özellikle kaynaştırma eğitimi konularında öğretmen adaylarının uygulama yapmalarını sağlanabilir.
- İlköğretim okulu öğretmenleri ve okul yöneticileri hizmet içi eğitime alınarak özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi konusunda bilgilendirilebilir.

Kaynaklar

- Akçamete, G. (1998). *Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim, Özel Eğitim Ders Kitabı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Antonak, R. F. & Larrivee, B. (1995). Psychometric analysis and revision of the Opinions Relative to Mainstreaming scale. *Exceptional Children*, 62 (2), 139–149.
- Ataman, A. (1996). Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerine öğretim elemanı yetiştirilmesi ve eğitimde toplam kalite yöntemi. *Yeni Türkiye Eğitim Özel Sayı*, 2 (7), 382–389.
- Ataman, A. (2002). Kaynaştırmada Sınıf Öğretmeninin Roller ve Yetiştirme Sorunları. XI. *Uluslar Arası Özel Eğitim Kongresi Bildirileri*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Barton, M. L. (1992). *Teachers' opinions on the implementation and effects of mainstreaming*. Web:<http://www.ericfacility.net/servlet/com.artesiotech.servlet.search.SearchServlet?action=9> Retrieved from: 18.02.2010
- Bıyıklı, L. (1997). Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar. *Milli Eğitim Dergisi*, 6, 30–33.
- Blazovic, R. R. (1972). The Attitudes of Teacher, Parents and Student toward Integrated Programs for Borderline Educable Mentally Retarded Students. *Dissertation Abstracts International*, 32.
- Bricker, D. D. & Bricke, W. A. (1977). A developmentally integrated approach to early inversion. *Education and Training of the Mentally Retarded*, 2, 100–108.
- Bricker, D. D., Bruder, M. B. & Bailey, E. (1982). Developmental integration of preschool children. *Analysis and Intervention Developmental Disabilities*, 2, 207-222.
- Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim Okulu 1.-5. Sınıflarda Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrenciler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlanması, Uygulanması, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi ile İlgili Olarak Sınıf Öğretmenleri ve*

Yöneticilerin Görüşlerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Darıca, N. (1992). Özürlü Çocukların Eğitiminde Entegrasyonun Önemi. *1. Ulusal Özel Eğitim Kongresi*, (s.183-185). İstanbul: Ya-Pa.

Diken, H. İ. (1998). *Sınıfında Zihin Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumların Karşılaştırılması.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Fox, J., Gunter, T., Brodyn, B. T. & Mc Gill, S. (1984). Education 1977. *Exceptional Children*, 22, 246-248.

Gottlieb, T. E. (1983). *The Mentally Retarded.* Columbus, Ohio: Merrill Press.

Gulliford, R. & Upton, G. (1992). *Special Educational Needs.* London: Routledge Press.

Guralnick, J. M. (1980). *Mental Retardation; Introduction and Personal Perspectives.* Columbus: Merrill Press.

Healey, W. C. (1978). Integrated education. *Volta Review*, 61, 16-21.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kırcaali-İftar, G. (1992). Kaynaştırma becerilerini öz değerlendirme aracı. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 119-129.

Kırcaali-İftar, G. (1998). *Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri, Özel Eğitim.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Konuk, R. (2005). *Ana Okulu ve Ana Sınıfına Devam Eden Normal ve Entegre Eğitim Alan Çocukların Ebeveynlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumu Seçimlerini Etkileyen*

Etmeler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Mac Millan, D.L. (1982). *Mental Retardation in School and Society* .2 nd. ed. Boston: Little Brown and Co.

Mağden, D., & Avcı, N. (1999). Öğretmen adaylarının özürlü öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, Eskişehir.

Metin, N. (1997). Özürlü çocuklar için kaynaştırma programları. *ÖZEV. Türkiye Özürlüler Eğitim ve Dayanışma Vakfı Yayın Organı*, 2, 10–11.

Metin, N., & Güleç, H. (1998). İlköğretim okullarındaki eğitimcilerin özürlü çocuklarla normal çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşüncelerin incelenmesi. 8. *Ulusal Özel Eğitim Kongresi*, Edirne.

Murray, J. & Botvin, A. (1983). *Medical Dimensions of Mental Retardation*. Lincoln: University of Nebraska Press.

Osborne, A. G. & Dimittia, P. (1994). The least restrictive environment mandate: legal implications. *Exceptional Children*, 61 (1), 6–14.

Pellack, D. & Ernest, M. (1973). Learning to listen in on integrated preschool. *Volta Review*, 75, 359 – 367.

Resmi Gazete, (1997). 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Mükerrer Sayı: 23011.

Stainback, W. & Stainback, S. (1992). *Controversial Issues Confronting Special Education Divergent Perspectives*. Boston: Allyn and Bacon.

Şahbaz, Ü. (2004). Kaynaştırma Sınıflarına Devam Eden Zihin Engelli Öğrencilerin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesi. 13. *Ulusal Özel Eğitim Kongresi. Özel Eğitimden Yansımalar*, (s.82), Eskişehir.

Uysal, A. (2004). Kaynaştırma uygulamaları yapan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri. *13. özel eğitim günleri kongresi. Özel eğitimden yansımalar*, (s.121), Eskişehir.

Üre, Ö. (2002). *Özel Eğitim ve Rehberlik. Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Yıldırım Doğru, S. S. (2007). Kaynaştırma eğitimi veren sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusunda genel görüş ve sorunları. *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 17-26.

Yılmaz, H. (1995). Normal öğrencilerin devam ettiği sınıflarda öğretim gören özürlü çocukların sorunları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 208, 16-22.

Extended Abstract

Purpose

In this study, the effect of integrated education course on the opinions of prospective pre-school teachers related to inclusion was examined. The design of the study was based on experimental post-test model, and the study was carried out on 167 prospective pre-school teachers, 83 of whom were in the control group and the rest, 84, were in the experimental group.

Results

While the average points of the candidates of preschool teachers taking the integrated education course about the class management in integrated education and opinions factor are \bar{x} : 3.29, the average points of the candidates of preschool teachers not taking the integrated education course about the class management in integrated education and opinions factor are \bar{x} : 3.44. This finding has shown the non-existence of the differentiation of the total groups points taken from the class management in integrated education and opinions factor. However, in 7th, 18th and 19th items of the class management in integrated education and opinions factor, the differentiation of the groups points has been observed.

While the average points of the candidates of preschool teachers taking the integrated education course about the efficiency of integrated educator factor are \bar{x} : 3.96, the average points of the candidates of the preschool teachers not taking the integrated education course

about the the efficiency of integrated educator factor are \bar{x} : 3.77. This finding has shown the non-existence of the differentiation of total groups points taken from the efficiency of integrated educator factor.

While the average points of candidates of preschool teachers taking the integrated education course about the advantages of integrated education factor are \bar{x} : 2.27, the average points of the candidates of preschool teachers not taking the integrated education course about the advantages of integrated education factor are \bar{x} : 2.47. While the average points of the candidates of preschool teachers taking the integrated education course about the disadvantages of integrated education factor are \bar{x} : 3.29, the average points of the candidates of preschool teachers not taking the integrated education course about the disadvantages of integrated education factor are \bar{x} : 3.98. This finding has shown the non-existence of differentiation of total groups points taken from the disadvantages of integrated education factor. But, in 10th item of the disadvantages of integrated education factor, the differentiation of the groups points has been observed.

While the average points of the candidates of the preschool teachers taking the integrated education course about the benefits of integrated education factor are \bar{x} : 2.93, the average points of the candidates of the preschool teachers not taking the integrated education course about the benefits of integrated education factor are \bar{x} : 2.84. This finding has shown the non-existence of the differentiation of total groups points taken from the benefits of integrated education factor. But, in the 20th item of the benefits of integrated education factor, the differentiation of groups points has been observed.

Discussion

In this research related with the integrated education course, the ideas of the candidates of teachers have been assessed in general. It has been seen that the candidates of teachers mainly approve the integrated education course and they think that it will become a good education for both disable and normal students, but it is difficult and tiring for the teacher. Anyway it has been seen that normal students in the classes won't accept the integrated education students very much and it is thought that his/her disable position will be obstacle to playing with other students and studying with them. There can be different reasons of them. They can be classes and students not being available for this situation before the integrated education, not giving enough knowledge to the families and other workers in the

schools, the lack of knowledge of teacher and his/her reluctance of studying with the integrated education students.

Conclusion

In conclusion, for the reach of the integrated education to the success and the next actions, these suggestions can be:

- More detailed researches (experimental studies with teachers, students, students' guardians, and other staff related to the integrated education) including teachers, families and other staff can be carried out.
- In all departments of faculties that train teachers the credits of the subject special education can be increased and integrated education that is an optional subject currently can be made obligatory and popularize it to all over the departments.
- The lessons related to the special education in the faculties which train teachers should enable candidates of teachers to practice especially on integrated education instead of forcing them to present the subjects in theory.
- Information can be given about integrated education and special education by giving in-service training to primary school teachers and school directors.